

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permiseunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court’s database HUDOC.

Emitent: CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
Publicată în : MONITORUL OFICIAL nr. 484 din 8 iunie 2005

HOTĂRÂREA
din 28 septembrie 2004
în cauza Sabou și Pîrcălab împotriva României
(Cererea nr. 46.572/99)

În cauza Sabou și Pîrcălab împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a II-a), statuând în cadrul unei camere formate din: domnii J.-P. Costa, președinte, A. B. Baka, L. Loucaides, C. Bîrsan, K. Jungwiert, M. Ugrekhelidze, doamna A. Mularoni, judecători, și doamna S. Dolle, grefier de secție,

după ce a deliberat în Camera de Consiliu la 7 septembrie 2004,

pronunță următoarea hotărâre, adoptată la această dată:

PROCEDURĂ

1. La originea cauzei se află Cererea nr. 46.572/99, îndreptată împotriva României, prin care doi cetățeni ai acestui stat, domnii Dan Corneliu Sabou și Călin Dan Pîrcălab (*reclamanții*), au sesizat Comisia Europeană a Drepturilor Omului (*Comisia*) la data de 25 septembrie 1998, în temeiul fostului art. 25 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*Convenția*).

2. Reclamanții sunt reprezentați de doamna Monica Macovei, avocată în Baroul București. Guvernul român (*Guvernul*) este reprezentat de agentul său, doamna Roxana Rizoiu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. Reclamanții susțin că a avut loc o încălcare a dreptului lor la libertatea de exprimare, garantată de art. 10 din Convenție, datorată condamnării lor după publicarea unei serii de articole într-un ziar local. Primul reclamant susține că interzicerea drepturilor sale părintești a adus atingere dreptului la respectarea vieții de familie, garantată de art. 8 din Convenție. El susține, de asemenea, că nu a dispus de un recurs efectiv, astfel cum este prevăzut de art. 13 din Convenție, în ceea ce privește pretinsa încălcare a dreptului său la respectarea vieții familiale.

4. Cererea a fost transmisă Curții la 1 noiembrie 1998, data intrării în vigoare a Protocolului nr. 11 la Convenție (conform art. 5 alin. 2 din Protocolul nr. 11 la Convenție).

5. Cererea a fost repartizată celei de-a doua secții a Curții (art. 52 alin. 1 din Regulamentul Curții, denumit în continuare *Regulament*). În cadrul acesteia, Camera investită cu judecarea cererii (art. 27 alin. 1 din Convenție) a fost constituită conform art. 26 alin. 1 din Regulament.

6. Prin decizia din 2 septembrie 2003, Camera a declarat cererea parțial admisibilă.

7. Atât reclamanții, cât și Guvernul au depus observații scrise cu privire la fondul cauzei (conform art. 59 alin. 1 din Regulament).

ÎN FAPT

I. Circumstanțele cauzei

8. Reclamanții sunt născuți în 1971 și 1968 și au domiciliul în Baia Mare. Ei sunt jurnaliști la ziarul local „Ziua de Nord-Vest”.

A. Articolele incriminate

9. La 2 aprilie 1997, aceștia au publicat un articol intitulat „Mama președintei Judecătoriei din Baia Mare, L.M., a scos abuziv 12 țărani de pe pământurile lor”. O parte din acest articol este reprodusă mai jos:

„Reprezentantul unui grup de 12 țărani din satul Mânău, județul Maramureș, s-a prezentat la sub-redacția ziarului nostru punându-ne la dispoziție un set de documente, care dovedesc dreptul lor de proprietate pe locul numit Vapa. În baza Decretului nr. 444/1953 (...), aceștia au primit în proprietate câteva parcele de teren. Începând din 1992, Primăria Ulmeni le-a eliberat celor 12 adeverințe de proprietate pe aceste parcele. În 1993 însă, cetățenii au fost scoși abuziv de pe terenurile lor. Persoana care s-a instalat pe aceste proprietăți este L.M., mama președintei Judecătoriei Baia Mare. Ea a obținut titlu de proprietate și apoi a dat în arendă pământul. Țăranii ne-au declarat că nu știu cum să procedeze pentru a-și redobândi pământul, deoarece șefa Judecătoriei are mai mare influența asupra factorilor locali.

10. La 3 aprilie 1997, primul reclamant a publicat un al doilea articol, intitulat „Șefa Judecătoriei din Baia Mare afirmă că mama sa este îndreptățită să ia pământul aflat în posesia a 12 țărani din Ulmeni.” O parte din acest articol este reprodusă mai jos:

„Șefa Judecătoriei ne-a declarat că mama sa este îndreptățită la acele terenuri deoarece în 1953 a fost silită să le doneze statului. Legea de atunci menționa că unii angajați din sistemul de stat au posibilitatea să opteze: fie își păstrează funcția în care lucrează, fie își păstrează pământul. L.M. a preferat să-și păstreze funcția iar pământul a fost dat în proprietate unor țărani. După decembrie 1989, însă, ea a pretins înapoierea suprafețelor avute cândva în proprietate. Țăranii care aveau deja adeverințe eliberate de primărie pentru acele suprafețe au fost dați la o parte, propunându-li-se terenuri în altă parte. Cum influența de care se bucura șefa Judecătoriei din Baia Mare era mai mare decât dorințele țăranilor, L.M. a avut câștig de

cauză, obținând titlul de proprietate pe aceste pământuri. Ieri am încercat să luăm legătura cu președinta Judecătoriei Baia Mare. O judecătoare ne-a comunicat că «șefa nu este la birou», deși, anterior, alți funcționari ne-au spus că ea este prezentă. În plus, la solicitarea noastră de a ni se comunica numele complet al șefei ni s-a răspuns că «asemenea informații nu se dau». Întrucât M.I. este doar o șefă de Judecătorie și nu un ofițer acoperit de contrainformații, nu înțelegem de ce numele ei a trebuit să fie ținut secret.”

11. La 10 aprilie 1997, primul reclamant a publicat un alt articol, intitulat „Șefa Judecătoriei din Baia Mare este acuzată de fals și de uz de fals”. O parte din acest articol este reprodusă mai jos:

„M.I. a fost sprijinită și de fostul prefect D.B. Speriată de consecințe ea recurge la amenințări. Poliția anchetează cazul.

[...] M.I. a încercat să se folosească de documente false, pentru a-l deposea pe un vecin de o bucată de pământ. Mai mult, atunci când ea a simțit că nu poate câștiga procesul intentat, a recurs la amenințări directe. Redacția noastră este în posesia mai multor documente care atestă cele afirmate mai sus. Menționăm că M.I. a refuzat să confirme sau să conteste autenticitatea documentelor pe care le deține. Ea s-a declarat nemulțumită de conținutul articolelor anterioare și, drept urmare, refuză să dea orice declarație.

Familia lui M.I. ocupă abuziv o suprafață de teren

I.C. locuiește pe strada 22 Decembrie nr. 25/3 și este vecin cu președinta Judecătoriei din Baia Mare, M.I. Prin Decizia nr. 11.735/79, primăria Baia Mare i-a acordat drept de acces spre casă pe fostul traseu al «pârâului țiganilor», în suprafața de 396 metri pătrați. Pentru amenajarea acestui traseu, I.C. a investit o mulțime de bani. La scurt timp după, familia lui M.I. a ocupat abuziv o parte din acest teren pe care nu l-a eliberat nici până azi. După apariția Legii nr. 18/1991, I.C. a cerut în proprietate suprafața în cauză. Prin Ordinul prefectului nr. 7.609/1993 lui i s-a atribuit această fâșie, care în schița de dezmembrare are nr. 1.358/3/C/I. Pe baza acestui ordin I.C. reușește, după nenumărate demersuri, să-și intabuleze suprafața.

Se emite o schiță de dezmembrare falsă

Bulversată de această situație, M.I. obține în 1995, o altă schiță de dezmembrare pe același teren. Schița conține o serie de date false și a fost întocmită de inginerul H.Z. În primul rând, la rubrica de «proprietari înainte de dezmembrare» este trecut «statul român», deși I.C. este proprietar din 1993. Conform schiței, suprafața ocupată abuziv este trecută în proprietatea lui I.I. [soțul lui M.I.], pe nr. topo 1.358/3/C/a. Între timp președinta Judecătoriei a făcut o plângere la prefectul de atunci, D.B., prin care a cerut anularea ordinului de împrumut acordat lui I.C. Prefectul refuză să facă acest lucru, îndemnând-o să solicite instanței anularea acestuia, ceea ce s-a și întâmplat. Pe baza schiței de dezmembrare false, primarul solicită prefectului să emită ordin pentru împrumutarea lui M.I. cu suprafața aflată deja în proprietatea lui I.C. Prefectul observă acest lucru și o informează pe M.I. de faptul că suprafața în cauză este în proprietatea altcuiva și nu poate emite un alt ordin, decât după soluționarea cauzei de către Curtea de Apel Cluj.

Prefectul își reneagă propriile afirmații încălcând legea

Până aici lucrurile sunt clare. Din acest moment, însă, intervin o serie de aspecte cel puțin ciudate. Prin sentința civilă nr. 18 din 16 ianuarie 1996, Curtea de Apel Cluj respinge acțiunea înaintată de M.I. și de familia ei. Ordinul nr. 7.609/1993 primit de I.C. rămâne valabil. Cu toate acestea la 23 ianuarie 1996, prefectul D.B. emite Ordinul nr. 1.037 prin care șefa și familia ei devin proprietari pe suprafața cu nr. topo 1.358/C/a, conform schiței false de la OCOT Baia Mare sub nr. 160/95. Se constată, așadar, un fapt aberant. Pe aceeași suprafață sunt doi proprietari diferiți, ambii cu acte în regulă emise de prefectul D.B. În acest caz e vorba despre fals și uz de fals. Prefectul D.B. este vinovat, contrazicându-se prin actele emise. El a favorizat-o pe șefa judecătoriei, acordându-i un ordin de proprietate după ce tot el recunoscuse că nu poate emite un astfel de ordin. D.B. a activat mulți ani ca magistrat și ca președinte al Tribunalului Maramureș.

M.I. amenință în scris

În final, vă supunem atenției un document semnat de M.I. prin care I.C. este amenințat cu închisoarea: «Domnule C. vă pun în vedere să aveți grijă de cuvintele pe care le folosiți la adresa mea, pentru că orice lucru are o limită. O singură dată dacă mă mai insultați, fie prin scris, fie verbal, vă voi da în judecată, cerând condamnarea dvs. pentru insultă și calomnie, și vă voi cere și daune morale pentru prejudiciul cauzat. ATENȚIE deci.». I.C. avusese «tupeul» s-o acuze de falsurile prezentate mai sus. Poliția municipiului Baia Mare anchetează acest caz.”

12. La 11 aprilie 1997, cei doi reclamanți au publicat un articol intitulat „Fostul prefect de Maramureș recunoaște că a greșit în cazul șefei Judecătoriei din Baia Mare”. O parte din acest articol este reprodusă mai jos:

„Pe baza unui document ce conținea informații false, M.I. a solicitat și a obținut din partea prefectului de atunci, D.B., un ordin de împrăștiere pe acea suprafață. Solicitat să explice această ilegalitate, acesta ne-a declarat că e posibil să fi greșit atunci. «Ordinul poate fi, însă, atacat în justiție pentru anulare, de cel care se simte lezat. Precizez că am emis acest ordin pe baza documentației primite de la Primăria Baia Mare. Dacă au existat documente cu informații false răspunderea nu-mi aparține» - a afirmat D.B. El nu a putut să ne explice de ce inițial refuzase oficial eliberarea ordinului, pentru ca apoi să revină și să o împrăștierească pe M.I.”

13. La 26 aprilie 1997, primul reclamant a publicat un ultim articol, intitulat „Parchetul nu are curaj să o ancheteze penal pe șefa Judecătoriei din Baia Mare.” O parte din acest articol este reprodusă mai jos:

„În numerele noastre anterioare v-am informat că șefa Judecătoriei Baia Mare, M.I., a fost reclamată la Poliție și Parchet pentru fals. Ea a ocupat abuziv o suprafață de teren ce aparținea unui vecin. Apoi, pe baza unor documente ce conțineau date false, a obținut acte de proprietate pe terenul respectiv. În urma anchetei desfășurate de poliție s-a propus Parchetului începerea urmăririi penale sub aspectul săvârșirii infracțiunilor de fals material în înscrisuri

oficiale și fals intelectual întrucât este vorba despre o servitute privitor la care sunt aplicabile regulile de drept civil. Nu s-a putut reține nici o faptă de natură penală. Adresa este semnată de prim-procurorul Parchetului de pe lângă Judecătoria Baia Mare.”

B. Procedura penală împotriva reclamanților

14. În aprilie 1997, M.I. a introdus în fața Judecătoriei Baia Mare, al cărei președinte era la acel moment, o plângere împotriva reclamanților pentru infracțiune de calomnie. Ea a solicitat, de asemenea, despăgubiri pentru prejudiciul moral.

15. La cererea lui M.I., la 29 august 1997, Curtea Supremă de Justiție a dispus strămutarea cauzei la Judecătoria Năsăud.

16. Prin Sentința din 15 decembrie 1997, instanța l-a condamnat pe primul reclamant pentru infracțiunea de calomnie la o pedeapsă de 10 luni de închisoare și la pedeapsa accesorie prevăzută de art. 71 coroborat cu art. 64 din Codul penal, și anume interzicerea, pe timpul detenției, a dreptului la exercitarea profesiei, precum și a drepturilor părintești și a celor electorale. Pentru a stabili cuantumul pedepsei, instanța a ținut cont de faptul că reclamantul se afla în stare de recidivă, fiind condamnat de două ori înainte.

17. Instanța a reținut că mama lui M.I. dobândise în mod legal dreptul de proprietate asupra terenului litigios. Ea a considerat că afirmațiile reclamanților privind documentele false, folosirea lor și influența pe care judecătorul ar fi exercitat-o asupra autorităților locale sunt foarte grave și fuseseră făcute în special într-o manieră defăimătoare, fără a avea o bază concretă. În opinia instanței, caracterul calomnios al afirmațiilor era dovedit de ordonanța de neîncepere a urmăririi penale, emisă de parchet în favoarea lui M.I., care demonstra caracterul mincinos al acuzațiilor de fals și uz de fals.

Instanța l-a condamnat și pe cel de-al doilea reclamant pentru infracțiunea de calomnie la plata unei amenzi de 500.000 lei (ROL), adică echivalentul a 62 euro (EUR), cu suspendare.

În sfârșit, instanța i-a condamnat pe cei doi reclamanți, în solidar cu ziarul, la plata către M.I. a 30 milioane ROL, adică echivalentul a 1.582,42 euro la momentul plății, cu titlu de despăgubiri morale.

18. Reclamanții și M.I. au declarat apel împotriva acestei sentințe în fața Tribunalului Bistrița-Năsăud.

În ședința din 27 martie 1998, reclamanții au solicitat achitarea lor și depunerea (vărsarea) la dosar a mai multor documente cu scopul dovedirii adevărului afirmațiilor lor: în special cele două decizii ale prefectului atribuind același teren la două persoane diferite și cele două schițe de dezmembrare a terenului, în baza cărora fuseseră emise cele două decizii, cele două refuzuri ale prefectului de atribuire a terenului lui M.I., Decizia din 16 ianuarie 1996 a Curții de Apel Cluj de validare a titlului de proprietate al lui I.C., cererea făcută de primărie în favoarea lui M.I., extrase din registrele funciare și ordonanța de neîncepere a urmăririi penale a parchetului, cu privire la pretinsul fals comis de către judecător. Ei au adăugat că M.I.

refuzase publicarea în ziar a unei replici la articolul lor. Procurorul și M.I. au cerut condamnarea, pe motiv că nu făcuseră proba verității afirmațiilor lor.

19. Prin Decizia din 3 aprilie 1998 Tribunalul Bistrița-Năș a respins apelurile și a menținut sentința judecătorească. El a subliniat că, în conformitate cu art. 207 din Codul penal, pentru ca o afirmație să nu fie considerată calomnioasă, aceasta trebuie să îndeplinească două condiții: să se facă dovada verității afirmațiilor și să vizeze apărarea unui interes legitim. Ca atare, tribunalul a apreciat că o afirmație poate fi considerată drept calomnioasă dacă este destinată să producă un rău cuiva sau este făcută din dorința de răzbunare, chiar dacă faptele la care s-a făcut referire sunt reale. Tribunalul a concluzionat că în speță articolele incriminate nu au prezentat adevărul și că este evident faptul că reclamantii nu au acționat cu bună-credință sau cu grijă pentru protejarea anumitor valori morale ale societății, ci că, dimpotrivă, au avut intenția de a aduce atingere reputației lui M.I.

20. La 20 august 1998, primul reclamant a fost închis. În raportul de anchetă socială efectuat la 26 august 1998 la domiciliul său, direcția județeană pentru protecția drepturilor copilului a menționat că reclamantul locuia cu concubina sa și cu doi dintre copiii lor din relațiile anterioare și că, la 24 august 1998, se născuse un al treilea copil.

Prin Decizia din 22 septembrie 1998 Tribunalul Maramureș a admis, pentru motive familiale, legate în special de cei trei copii care se aflau în grija sa, cererea primului reclamant de suspendare a executării pedepsei. El a fost pus în libertate la 5 octombrie 1998.

La 14 ianuarie 1999, Judecătoria Baia Mare a respins o nouă cerere a reclamantului de suspendare a executării pedepsei. El nu a fost reîncarcerat ca urmare a acestei hotărâri.

La 15 ianuarie 1999, reclamantul a început o grevă a foamei și a fost spitalizat datorită stării sale de sănătate. Acesta suferea, de asemenea, de tuberculoză.

La 19 ianuarie 1999, el a solicitat Președintelui grațierea, care i-a fost acordată prin Decretul nr. 52 din 2 februarie 1999.

La 31 mai 2002, ziarul a plătit, în locul reclamantilor, despăgubirile acordate lui M.I. Cel de-al doilea reclamant a rambursat ulterior această sumă, prin deduceri lunare din salariu.

II. Dreptul și practica interne pertinente

21. A. Codul penal român

Articolul 64

„Pedepsa complementară a interzicerii unor drepturi constă în interzicerea unuia sau unora dintre următoarele drepturi:

- a)** dreptul de a alege și de a fi ales în autoritățile publice sau în funcții electiv publice;
- b)** dreptul de a ocupa o funcție implicând exercițiul autorității de stat;

c) dreptul de a ocupa o funcție sau de a exercita o profesie de natură aceeași de care s-a folosit condamnatul pentru săvârșirea infracțiunii;

d) drepturile părintești;

e) dreptul de a fi tutore sau curator.

Interzicerea drepturilor prevăzute la lit. b) nu se poate pronunța decât pe lângă interzicerea drepturilor prevăzute la lit. a), afară de cazul când legea dispune altfel.”

Articolul 71

„Pedepsa accesorie constă în interzicerea tuturor drepturilor prevăzute în art. 64.

Condamnarea la pedeapsa închisorii atrage de drept interzicerea drepturilor arătate în alineatul precedent din momentul în care hotărârea de condamnare a rămas definitivă și până la terminarea executării pedepsei, până la grațierea totală sau a restului de pedeapsă [...]”

Articolul 206

„Afirmarea sau imputarea în public a unei fapte determinate privitoare la o persoană, care, dacă ar fi adevărată, ar expune acea persoană la o sancțiune penală, administrativă sau disciplinară, ori disprețului public, se pedepsește cu închisoarea de la 3 luni la 1 an sau cu amendă.

Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

Împăcarea părților înlătură răspunderea penală.”

Articolul 207

„Proba verității celor afirmate sau imputate este admisibilă, dacă afirmarea sau imputarea a fost săvârșită pentru apărarea unui interes legitim. Fapta cu privire la care s-a făcut proba verității nu constituie infracțiunea de insultă sau calomnie.”

22. B. Decizia nr. 184/2001 din 14 iunie 2001 a Curții Constituționale române privind art. 64 și 71 din Codul penal

„În ceea ce privește instituirea pedepselor aplicabile și a condițiilor de aplicare și executare ale acestora, fie ele pedepse principale, complementare sau accesorii, Curtea constată că acestea constituie atributul exclusiv al legiuitorului. Faptul că prin lege s-a prevăzut că o persoană condamnată la o pedeapsă privativă de libertate este totodată condamnată și la interzicerea drepturilor limitativ prevăzute în art. 64 din Codul penal, până la executarea în întregime a pedepsei principale sau până la considerarea acesteia ca executată, reprezintă o opțiune de politică penală a legiuitorului, care a considerat că pe timpul cât este privat de libertate condamnatul este nedemn să exercite drepturile prevăzute la art. 64 din Codul penal. Prin aceasta nu se aduce atingere nici unei dispoziții și nici unui principiu al Constituției.”

ÎN DREPT

I. Asupra pretensei încălcări a art. 10 din Convenție

23. Reclamanții consideră că această condamnare constituie o ingerință nejustificată în dreptul lor la libera exprimare. Ei invocă art. 10, conform căruia:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică statele să supună societățile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare.

2. Exercițarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integrarea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”

A. Argumentele părților

1. Reclamanții

24. Reclamanții consideră că ingerința în libertatea lor de exprimare nu este necesară într-o societate democratică.

Ei arată că articolele nu se refereau la viața privată a lui M.I., ci la acțiunile și demersurile acesteia, considerate ilegale, pe lângă cele mai înalte autorități județene, în scopul de a le convinge să îi constituie dreptul de proprietate asupra unui teren care aparținea deja unei alte persoane. Ei consideră așadar că era datoria lor să semnaleze opiniei publice ilegalitățile comise, mai ales de către cei care au obligația de a face ca legea să fie respectată.

25. Reclamanții susțin că afirmațiile lor aveau o bază factuală, și anume acordarea terenului litigios lui M.I. prin Decizia prefectului din 23 ianuarie 1996, deși în 1995 prefectul refuzase alte două cereri similare. În plus, valabilitatea titlului de proprietate al lui I.C. fusese confirmată prin Decizia din 16 ianuarie 1996 a Curții de Apel Cluj. Ei arată de asemenea că proiectul de divizare a terenului pe baza căruia prefectul atribuisese teren lui M.I. cuprindea două erori esențiale, fapt recunoscut de prefect și Guvern, și ei consideră că aceste erori se datorau influenței lui M.I.

26. Ei arată că buna lor credință a fost dovedită de faptul că au încercat să prezinte punctul de vedere al lui M.I., dar ea a refuzat să le vorbească. În plus, ei au luat legătura cu prefectul și au publicat explicațiile acestuia.

27. În ultimul rând, reclamanții subliniază că despăgubirea acordată lui M.I. era disproporționată în raport cu prejudiciul moral suferit și cu veniturile reduse pe care aceștia le

aveau ca jurnaliști. În ceea ce privește pedeapsa închisorii și pedepsele accesorii impuse primului reclamant, acesta din urmă consideră că au fost disproportionale.

2. Guvernul

28. Guvernul admite că a existat o ingerință în drepturile reclamantilor la libera exprimare, dar consideră că ingerința răspunde exigențelor paragrafului 2 al art. 10 din Convenție. El susține că jurnaliștii au fost condamnați pentru maniera în care au prezentat un litigiu de drept privat între președinta Judecătoriei Baia Mare și un terț, care era departe de a privi o dezbatere de interes general.

29. Guvernul susține în plus că reclamantii i-au atribuit lui M.I. fapte ilegale foarte grave, de exemplu uzul de fals, fără a le fi dovedit și fără ca acestea să aibă o bază factuală. El arată că proiectul de divizare a terenului, pe baza căruia M.I. ceruse prefectului eliberarea titlului de proprietate, constituia o simplă propunere de dezmembrare a proprietății de stat, pe care prefectul o acceptase. În consecință, deși au existat erori în procesul de atribuire a terenului, ceea ce Guvernul admite, el consideră că M.I. nu a încălcat legea prin obținerea titlului de proprietate întemeiat pe noul proiect de dezmembrare.

30. Guvernul susține și că publicarea articolelor incriminate constituia o încălcare a eticii jurnalistice, deoarece reclamantii nu erau de bună-credință. Guvernul este de părere că reclamantii și-au dovedit subiectivitatea plasându-se exclusiv din punctul de vedere al uneia dintre părțile litigiului, fără a prezenta poziția celeilalte.

31. El concluzionează că în absența bunei-credințe și a bazei faptice în acuzațiile lor, condamnarea ziariștilor era necesară pentru protecția reputației lui M.I. și, în concluzie, cuantumul indemnizației pentru prejudiciul moral era justificat prin gravitatea atingerii aduse reputației lui M.I.

32. În ceea ce privește primul reclamant, Guvernul susține că pedeapsa de 10 luni închisoare a fost impusă doar datorită faptului că reclamantul se găsea în stare de recidivă, deoarece, în aceste condiții, legea permite o agravare a pedepsei.

B. Aprecierea Curții

1. Principii generale

33. Curtea amintește că, conform unei jurisprudențe bine stabilite, presa joacă un rol esențial într-o societate democratică: dacă ea nu trebuie să întrecă anumite limite, care țin de protecția reputației și drepturilor celorlalți, îi incumbă însă obligația de a comunica, cu respectarea îndatoririlor și responsabilităților celorlalți, informații și idei cu privire la toate problemele de interes general, mai ales cele care privesc funcționarea puterii judiciare (*De Haes și Gijssels împotriva Belgiei*, hotărâre din 24 februarie 1997, Culegere de hotărâri și decizii 1997-I, pp. 233-234, paragraful 37).

34. Dacă statele contractante se bucură de o anumită marjă de apreciere pentru a judeca asupra necesității unei ingerințe în materie, o asemenea marjă este dublată de un control

european care poartă atât asupra legii, cât și asupra deciziilor care o aplică (*Sunday Times împotriva Regatului Unit* (nr. 2), hotărâre din 26 noiembrie 1991, seria A nr. 217, p. 29, paragraful 50).

35. În exercitarea controlului său Curtea trebuie să analizeze ingerința litigioasă în lumina tuturor circumstanțelor speței, inclusiv valoarea afirmațiilor reclamantului și contextul în care acestea au fost făcute, pentru a determina dacă ingerința era întemeiată pe „o nevoie specială imperioasă”, „proporțională cu scopul legitim urmărit”, și dacă motivele invocate de autoritățile naționale pentru a o justifica apar drept „pertinente și suficiente” (*Sunday Times, citat mai sus*, paragraful 50, și *Nikula împotriva Finlandei* nr. 31.611/96, paragraful 44, CEDO 2002-II).

36. Natura și gravitatea pedepselor aplicate sunt, de asemenea, elemente care trebuie luate în considerare atunci când se apreciază proporționalitatea ingerinței (*Perna împotriva Italiei* [GC] nr. 48.898/99, paragraful 39, CEDO 2003-V).

2. Aplicarea la speță a principiilor menționate

37. Nu se poate contesta faptul că respectiva condamnare a reprezentat o „ingerința a unei autorități publice” în dreptul reclamantilor la libera exprimare, că aceasta era „prevăzută de lege” și că urmarea un scop legitim, „protecția reputației (...) altuia”. Rămâne de stabilit dacă ingerința era „necesară într-o societate democratică”.

38. Curtea relevă că articolele incriminate purtau asupra unor teme de interes general și, în mod special, de actualitate pentru societatea românească, și anume procesul de restituire a terenurilor și presupusa corupție a înalților funcționari din administrație. Dacă se poate considera adesea că este necesar ca magistrații să fie protejați de atacuri grave și nefundamentate, este de asemenea adevărat că atitudinea lor, chiar și în afara tribunalelor și mai ales când se folosesc de calitatea lor de magistrați, poate constitui o preocupare legitimă a presei și contribuie la dezbaterea asupra funcționării justiției și moralității celor care sunt garanții justiției. Așadar, Curtea trebuie să dovedească cea mai mare prudență atunci când, precum în cauza de față, măsurile luate sau sancțiunile aplicate de autoritatea națională sunt de natură să descurajeze presa să participe la discutarea problemelor de interes general legitim (*Bladet Tromsø și Stensaas împotriva Norvegiei* [GC] nr. 21.980/93, paragraful 64, CEDO 1999-III).

39. Desigur, afirmațiile reclamantilor erau grave în măsura în care acuzau judecătorul că ar fi comis ilegalități, dar Curtea remarcă faptul că acestea aveau o bază faptică (*a contrario, Barfod c. Danemark*, hotărâre din 22 februarie 1989, seria A nr. 149, paragraful 35; *Perna*, mai sus-citată, paragraful 47). Curtea arată că nimic nu dovedește că faptele descrise erau în totalitate false și contribuiau la desfășurarea unei campanii de defăimare împotriva judecătorului în cauză. Ea observă, de asemenea, că articolele incriminate nu purtau asupra vieții private a lui M.I., ci asupra comportamentelor și atitudinilor care implicau calitatea sa de magistrat (*mutatis mutandis, Dalban împotriva României* [GC] nr. 28.114/95, paragraful 50, CEDO 1999-VI).

După cum rezultă din articolele litigioase și din documentele depuse de reclamanți la dosar în fața tribunalului, administrația locală a comis o greșeală gravă, recunoscută de către prefect, în procesul de restituire a terenurilor. Altfel, prin Decizia din 23 ianuarie 1996 prefectul îi acordase lui M.I. un titlu de proprietate asupra unui teren litigios, cu toate că, cu șapte zile înainte, valabilitatea titlului de proprietate a lui I.C. asupra aceluiași teren fusese confirmată prin decizia Curții de Apel Cluj.

40. Curtea remarcă, de asemenea, că tribunalul nu a examinat probele prezentate de reclamanți în ședința din 27 martie 1998, dar a confirmat decizia judecătoreiei care considerase că neînceperea urmăririi penale dispusă de parchet împotriva lui M.I. era suficientă pentru a stabili că informațiile conținute în articole erau false.

41. Ținând cont de faptul că reclamanții au încercat să o contacteze pe M.I. și că apoi i-au luat interviu prefectului și au prezentat poziția acestuia, Curtea consideră că nu există motive de a se îndoii de buna lor credință.

42. În ceea ce privește pedepsele pronunțate, Curtea observă că erau deosebit de severe. Primul reclamant a fost condamnat la 10 luni închisoare, din care a efectuat 45 de zile, în timp ce cel de-al doilea reclamant a fost condamnat la plata unei amenzi penale, cu suspendare. Ambii au fost condamnați să îi plătească lui M.I. o despăgubire în cuantum de 30 milioane lei cu titlu de daune morale, ceea ce echivalează cu 1.582,42 euro la momentul plății sau echivalentul a de douăsprezece ori salariul lunar mediu.

43. Curtea consideră deci că această condamnare a reclamanților era disproporționată față de scopul legitim urmărit și că autoritățile naționale nu au oferit motive pertinente și suficiente pentru a o justifica. Așadar, art. 10 a fost încălcat.

II. Asupra pretensei încălcări a art. 8 din Convenție

44. Primul reclamant afirmă că interzicerea drepturilor sale părintești a adus atingere dreptului său la respectarea vieții de familie, garantat de art. 8 din Convenție, conform căruia:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.

El susține că interdicția totală și absolută de a-și exercita drepturile părintești în timpul detenției și până la obținerea grațierii, adică inclusiv în perioada în care a fost eliberat provizoriu pentru motive familiale și medicale, constituie o ingerință gravă în dreptul său la respectarea vieții familiale, care nu este justificată de luarea în considerare a interesului copiilor.”

45. Guvernul arată că interzicerea drepturilor părintești, ca pedeapsă accesorie, se aplică în mod automat din momentul în care o privare de libertate a fost pronunțată. El subliniază că detenția creează, în mod inevitabil, restricții în exercițiul normal al vieții familiale și că în plus, în timpul detenției, condamnatul nu mai are autoritate morală pentru a-și exercita drepturile părintești.

46. Curtea remarcă, în primul rând, că interzicerea drepturilor părintești primului reclamant constituie o ingerință în dreptul său la respectarea vieții sale familiale.

Curtea arată că în speță nu s-a contestat faptul că interzicerea era întemeiată pe art. 64 și 71 din Codul penal și că, în consecință, era prevăzută de lege, în sensul primului paragraf din art. 8. Rămâne de examinat dacă ingerința urmărea un scop legitim. Cu privire la acest aspect Curtea reține că, în opinia Guvernului, ingerința viza apărarea securității, moralității și educației minorilor.

47. Curtea reamintește că, în cauzele de acest fel, examinarea elementelor care servesc cel mai bine intereselor copilului este întotdeauna de o importanță fundamentală (*Johansen împotriva Norvegiei*, hotărârea din 7 august 1996, Culegerea 1996-III, paragraful 64), că interesul copilului trebuie considerat ca fiind primordial și că doar un comportament deosebit de nedemn poate determina ca o persoană să fie privată de drepturile sale părintești în interesul superior al copilului (*Hotărârea Gnahre împotriva Franței* nr. 40.031/98, paragraful 59, CEDO 2000-IX, și *Johansen*, anterior citată, paragraful 78).

48. Curtea constată că infracțiunea care a determinat condamnarea reclamantului era absolut independentă de aspectele legate de autoritatea părintească și că niciodată nu i s-a reproșat reclamantului absența îngrijirii copiilor sau rele tratamente aplicate lor.

Curtea observă că, în dreptul român, interzicerea exercitării drepturilor părintești se aplică în mod automat și absolut, cu titlu de pedeapsă accesorie, oricărei persoane care execută o pedeapsă cu închisoarea, în absența oricărui control exercitat de către instanțele judecătorești și fără a lua în considerare tipul infracțiunii sau interesul minorilor. Ca atare, ea constituie mai mult o sancțiune morală având drept scop pedepsirea condamnatului și nu o măsură de protecție a copilului.

49. În aceste circumstanțe, Curtea consideră că nu s-a demonstrat că retragerea absolută și prin efectul legii a drepturilor părintești ale primului reclamant corespundea unei necesități primordiale privind interesele copilului și că, în consecință, urmărea un scop legitim, anume protecția sănătății, moralei sau a educației minorilor.

În consecință, art. 8 din Convenție a fost încălcat în ceea ce îl privește pe primul reclamant.

III. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 13 coroborat cu art. 8 din Convenție

50. Primul reclamant afirmă că nu avea la dispoziție un recurs eficient în dreptul intern pentru a contesta interzicerea drepturilor părintești. Invocă în acest sens art. 13 din Convenție, conform căruia:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

51. Guvernul susține că reclamantul ar fi putut să ridice în fața tribunalului o excepție de neconstituționalitate a art. 71 din Codul penal și să solicite examinarea acestui aspect de către Curtea Constituțională.

52. Curtea reamintește că art. 13 din Convenție impune un recurs pentru capetele de cerere considerate ca putând fi susținute în sensul Convenției (*Hotărârea Boyle și Rice împotriva Marii Britanii* din 27 aprilie 1988, seria A nr. 131, paragraful 152). Acest recurs trebuie să fie eficient și trebuie să permită instanței interne competente să examineze fondul cererii și să dispună o reparație adecvată (*Hotărârea Klass ș.a. împotriva Germaniei* din 6 septembrie 1978, seria A nr. 28, paragraful 64).

53. În speță, este neîndoielnic că cererea reclamantului întemeiată pe art. 8 din Convenție poate fi susținută, de vreme ce Curtea a considerat că retragerea drepturilor părintești este analizată drept o ingerință în exercitarea dreptului reclamantului la viața de familie. Curtea va analiza în continuare dacă recursul în fața Curții Constituționale era eficient în practică, la fel ca și în drept, și permitea instanței interne competente să examineze acest capăt de cerere și să dispună o reparație adecvată.

54. Curtea subliniază că în dreptul român retragerea autorității părintești este un efect al legii și se aplică automat cu titlu de pedeapsă accesorie pedepsei cu închisoarea. În ceea ce privește susținerea Guvernului că reclamantii ar fi putut să ridice excepția de neconstituționalitate a art. 64 și 71 din Codul penal și să solicite examinarea acesteia de către Curtea Constituțională, Curtea reiterează concluzia din decizia de admisibilitate conform căreia acest recurs nu era accesibil pentru că nu adresa direct Curții Constituționale excepția de neconstituționalitate (*mutatis mutandis*, Decizia Pantea împotriva României din 6 martie 2001 nr. 33.343/1996).

55. Curtea constată că oricum Curtea Constituțională se pronunțase prin Decizia din 14 iunie 2001 (vezi paragraful 22 de mai sus) asupra constituționalității acestui articol, considerându-l conform Constituției; aceasta a considerat că aplicarea pedepselor accesorii, chiar dacă se face automat, ține de politica penală a legiuitorului.

56. Față de cele de mai sus, Curtea consideră că posibilitatea reclamantului de a ridica excepția de neconstituționalitate a art. 64 și 71 din Codul penal și de a solicita examinarea acesteia de către Curtea Constituțională nu constituia un recurs efectiv care să ofere o reparație adecvată pentru cererea întemeiată pe art. 8 din Convenție. În consecință, art. 13 coroborat cu art. 8 din Convenție a fost încălcat în ceea ce îl privește pe primul reclamant.

IV. Cu privire la aplicarea art. 41 din Convenție

57. Conform art. 41 din Convenție,

„În cazul în care Curtea declară că a avut loc o încălcare a convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciul

58. Primul reclamant solicită 50.000 euro pentru prejudiciul moral ca urmare a condamnării penale la 10 luni de închisoare, din care a executat 45 de zile, precum și a retragerii drepturilor sale părintești și agravării stării de sănătate.

Cel de-al doilea reclamant solicită 1.582,42 euro pentru despăgubirile civile acordate lui M.I., sumă pe care a plătit-o ziarului, care o achitase cu titlu provizoriu în locul lor. Reclamantul susține că a plătit, de asemenea, partea primului reclamant pentru că acesta nu dispunea de resurse suficiente.

Solicită totodată 5.000 euro pentru prejudiciul moral suferit ca urmare a condamnării penale și înscrierii acesteia în cazierul judiciar.

59. Guvernul nu a prezentat observații cu privire la acest aspect.

60. Curtea constată că există o legătură de cauzalitate între încălcarea art. 10 și obligația reclamanților de a plăti solidar suma de 1.582,42 euro pentru prejudiciul suferit de către judecătorul M.I.

În consecință, Curtea dispune acordarea acestei sume (1.582,42 euro) către cel de-al doilea reclamant, care a achitat-o efectiv.

61. În ceea ce privește daunele morale, Curtea consideră că reclamantii au suferit un prejudiciu moral indiscutabil ca urmare a condamnării lor penale. Curtea reține că primul reclamant a fost condamnat la o pedeapsă de 10 luni de închisoare, din care a efectuat 45 de zile, iar al doilea reclamant a fost condamnat la amendă penală cu suspendare. La aceasta se adaugă, pentru primul reclamant, retragerea drepturilor părintești față de copiii săi.

62. Având în vedere circumstanțele cauzei și, pronunțându-se în echitate, așa cum prevede art. 41, pentru repararea prejudiciului moral Curtea acordă suma de 5.000 euro primului reclamant și de 1.000 euro celui de-al doilea.

B. Cheltuieli de judecată

63. Primul reclamant solicită acordarea unei sume de 670 euro pentru cheltuielile din cadrul procedurilor interne, detaliate după cum urmează:

a) 130 euro pentru cheltuielile de transport angajate pentru a participa la ședințele de judecată;

b) 450 euro pentru cheltuielile suportate în timpul detenției și al grevei foamei în scopul achiziționării de medicamente, hrană și pentru vizitele din partea soției;

c)80 euro pentru cheltuieli diverse (multiplicarea documentelor, telefon etc.).

Cel de-al doilea reclamant solicită acordarea sumei de 210 euro pentru cheltuielile suportate în timpul procedurilor interne, pentru cheltuieli de transport (130 euro) și cheltuieli diverse (80 euro).

Reclamanții solicită acordarea unei sume de 9.771,78 euro pentru onorariile avocatului în cadrul procedurii în fața Curții. Ca document justificativ, reclamanții depun copia convenției de asistență judiciară, semnată la 17 octombrie 2003 cu avocatul acestora, precum și decontul pentru 99 de ore de muncă și tarifele pe oră percepute de acesta. Avocatul s-a angajat, de asemenea, să nu ceară achitarea onorariului său până în momentul în care reclamanții nu au resurse financiare suficiente.

64. Guvernul nu a formulat observații în legătură cu acest aspect.

65. Curtea constată că reclamanții nu au justificat sub nici o formă cheltuielile suportate în cadrul procedurilor interne. În consecință, hotărăște să nu acorde nici o sumă cu acest titlu.

66. În ceea ce privește cheltuielile pentru procedura în fața Curții, aceasta trebuie să stabilească dacă au fost cu adevărat suportate, că acestea au fost necesare și că au o valoare rezonabilă (Nilsen și Johnsen împotriva Norvegiei [GC] nr. 23.118/93, paragraful 62, CEDO 1999-VIII).

În ceea ce privește faptul că reclamanții nu au achitat încă onorariile datorate avocatei, Curtea amintește că acordarea de despăgubiri pentru onorarii nu trebuie să se limiteze doar la sumele achitate deja de reclamanți avocaților lor, întrucât, după cum Curtea a stabilit anterior, o asemenea interpretare ar constitui un element de descurajare pentru mulți avocați să reprezinte în fața Curții reclamanți cu mijloace financiare reduse (*Hotărârea Zdanoka împotriva Letoniei* nr. 572.788/00, paragraful 123, din 17 iunie 2004). Curtea a acordat întotdeauna sume cu titlu de cheltuieli de judecată în cazurile în care onorariile, în totalitate sau parțial, rămăseseră neachitate de reclamanți (*Hotărârea Kamasinski împotriva Austriei* din 19 decembrie 1989, seria A nr. 168, paragraful 115; *Iatridis împotriva Greciei Grece* [GC] (satisfacție echitabilă) nr. 31.107/96, paragraful 55, CEDO 2000-XI).

67. În cauză, deși convenția de asistență a fost încheiată după decizia de admisibilitate, nimic nu conduce la concluzia că aceasta ar fi simulată.

Cu toate acestea, Curtea consideră că suma totală solicitată de reclamanți cu titlu de cheltuieli pentru onorariile avocatei este oarecum excesivă.

În aceste condiții și având în vedere elementele pe care le are la dispoziție, precum și jurisprudența în materie, Curtea, statuând în echitate, conform art. 41 din Convenție, apreciază rezonabil să acorde în solidar reclamanților suma de 4.000 euro pentru procedura în fața Curții.

C. Penalități de întârziere

68. Curtea hotărăște să aplice majorări de întârziere echivalente cu rata dobânzii pentru facilitatea de credit marginal practică de Banca Centrală Europeană, la care se vor adăuga 3 puncte procentuale.

PENTRU MOTIVELE DE MAI SUS,
CURTEA,
ÎN UNANIMITATE:

- 1.** hotărăște că art. 10 din Convenție a fost încălcat;
- 2.** hotărăște că art. 8 din Convenție a fost încălcat în ceea ce îl privește pe primul reclamant;
- 3.** hotărăște că art. 13 din Convenție a fost încălcat în ceea ce îl privește pe primul reclamant;
- 4.** hotărăște:
 - a)** că statul pârât trebuie să acorde reclamanților, în 3 luni de la rămânerea definitivă a hotărârii, conform art. 44 alin. 2 din Convenție, sumele de mai jos:
 - i)** 1.582,42 euro (o mie cinci sute optzeci și doi euro și patruzeci și doi cenți) celui de-al doilea reclamant pentru prejudiciul material;
 - ii)** 5.000 euro (cinci mii euro) primului reclamant pentru prejudiciul moral;
 - iii)** 1.000 euro (o mie euro) celui de-al doilea reclamant pentru prejudiciul moral;
 - iv)** 4.000 (patru mii euro) în solidar celor doi reclamanți cu titlu de cheltuieli de judecată;
 - b)** că aceste sume sunt convertibile în lei la rata de schimb aplicabilă la data efectuării plății;
 - c)** că, de la data expirării termenului menționat și până la efectuarea plății, la aceste sume se va aplica o dobândă simplă echivalentă cu rata dobânzii pentru facilitatea de credit marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pentru acea perioadă, majorată cu trei puncte procentuale;

5. respinge restul cererii de reparație echitabilă. Redactată în limba franceză și comunicată în scris la 28 septembrie 2004, conform art. 77 alin. 2 și 3 din Regulament.

J.-P. COSTA,

președinte

Sally Dolle,

greffier